

**Utbildningsinspektion i
Jändelskolan
Grundskola årskurs 4–6
Fågelmara skola
Förskoleklass och grundskola årskurs 1–6**

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av Jändelskolan och Fågelmara skola	2
Sammanfattande bedömning	2
Bedömning av utbildningsresultaten	3
Bedömning av verksamheten	5
Bedömning av förutsättningarna för utbildningen	8

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt Jändelskolan 4–6 och Fågelmara skola F–6 den 8–10 februari 2006. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbsida (www.skolverket.se/Inspektion).

Huvudmannen har ansvar för att de brister som inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen vid kommande inspektionstillfälle.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från kommunen och Fågelmara skola F–6 och Jändelskolan 4–6, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt har använts.

I Fågelmara skola F–6 och Jändelskolan 4–6 intervjuades elever, lärare, skolledning och elevvårdsteam samt föräldrar med barn i olika årskurser. Inspektörerna besökte lektioner i samtliga klasser. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Beskrivning av Jändelskolan och Fågelmara skola

Jändelskolan 4–6	Antal barn/elever
Skolbarnsomsorg	10
Grundskola	162

Fågelmara skola F–6	Antal barn/elever
Skolbarnsomsorg	50
Förskoleklass	13
Grundskola	94

Jändelskolan och Fågelmara skola ligger ca tre mil norr om Karlskrona. Skolorna beskrivs som landsbygdsskolor med ett upptagningsområde som karaktäriseras geografiskt av lågt slättland med mycket jord- och skogsbruk. Jändelskolan har 162 elever fördelade på nio klasser i skolår 4–6 och Fågelmara 107 elever i skolår F–6. Det omkringliggande samhället, där invandrartätheten är låg, är fritt från tät bebyggelse. Det föreligger en stor spridning i de socioekonomiska förutsättningarna i upptagningsområdet. Jändelskolan byggdes under senare delen av 1960-talet. Skolan ligger i anslutning till Jändelskolan 7–9 och samnyttjar en del lokaler. Fågelmara gamla skola byggdes 1908 och den nya skolan byggdes 1952. 1968 fick skolan en gymnastiksal. För att samordna förskola, förskoleklass och fritidshem gjordes 1992/93 en omfattande om- och tillbyggnad av skolan. Lokaler för förskolan och förskoleklass byggdes tillsammans med två nya klassrum. Den gamla skolan revs. Skolbarnsomsorgen har sin verksamhet i en enskild byggnad en bit från huvudbyggnaden.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid Fågelmara skola och Jändelskolan 4–6 och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga skolförfattningar.

Verksamheten på Jändelskolan 4–6 och Fågelmara skola är av god kvalitet. Personalens engagemang för eleverna är bra. Skolornas miljö är inbjudande och inspektörerna upplever att eleverna är trygga. De tycker om att gå till sin skola och säger att de känner lust att lära. Skolorna har arbetat mycket bra med normer och värden och idag finns en samsyn kring dessa frågor som genomsyrar verksamheten. Jändelskolan 4–6 har dessutom ett rikt utbud av aktiviteter inom skolan som främjar arbetet på skolan och som skapar förutsättningar för en god lärandemiljö. Måluppfyllelsen i svenska, engelska och matematik är hög på de båda skolorna. De flesta av eleverna i skolår 5 når målen eller är på god väg att nå målen.

Det finns enligt inspektörernas bedömning behov av förbättringsinsatser på skolorna inom följande områden:

- Elevernas inflytande över undervisningens innehåll och arbetsformer bör utvecklas.
- Kunskapsuppföljningen i andra ämnen än matematik, svenska och engelska bör utvecklas.
- Skolorna bör förtydliga och konkretisera de mål som finns för utbildningen för föräldrar och elever.
- Samverkan mellan förskoleklass, grundskola och skolbarnsomsorg bör utvecklas.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast skall åtgärdas.

- Hem- och konsumentkunskap erbjuds inte på Fågelmara skola så att målen för skolår 5 kan uppnås (2 kap. 16 § grundskoleförordningen).
- Elevens val genomförs inte enligt författningarna på Jändelskolan 4–6 eftersom eleverna inte har möjlighet att göra ett medvetet val ur ett allsidigt urval av skolans ämnen (2 kap. 19, 20 §§ grundskoleförordningen).
- Alla elever får inte det stöd som de har rätt till (4 kap. 1 § skollagen, 5 kap. 1 § grundskoleförordningen).
- Åtgärdsprogram upprättas inte för samtliga elever i behov av särskilt stöd (5 kap. 1 § grundskoleförordningen).

Bedömning av utbildningsresultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolornas elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt målen i skollagen och i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, Lpo 94, avsnitten 2.1 och 2.2.

Allt arbete på Jändelskolan 4–6 skall sträva mot att leva upp till skolornas motto: ”En skola för hela människan. Se hela mig och låt mig få använda alla mina språk”. Skolans övergripande vision är ”Det meningsfulla lärandet” som man menar är grunden för lärandet. Det omfattande arbetet med normer och värden har gett resultat. Eleverna säger att de trivs och att de inte upplever mobbing och kränkande behandling som något problem. Eleverna säger också att de har arbetsro, lär sig mycket och känner lust att lära. Ibland kan de känna oro inför de äldre eleverna på skolan men oftast löser det sig, säger de. De påpekar också att skolan har en mobbingplan som kanske inte alla känner till och menar att lärarna tydligare borde gå igenom denna. På Fågelmara skola lägger man också ner ett stort arbete kring normer och värden. Stämningen på skolan är god och samtalstonen mellan elever och vuxna präglas av öppenhet och ömsesidig respekt. Det är roligt att gå på Fågelmara skola säger samstämmigt de elever som inspektörerna intervjuat. Men ibland känner de en viss oro i gymnastiksalens omklädningsrum. Det förekommer slagsmål och kränkningar och eleverna önskar att lärarna är mera närvarande i omklädningsrummen. Personalen menar dock att värdeorden ”sitter på och i väggarna” och att både personal och elever trivs och känner sig trygga. De betonar också vikten av att ständigt, alltid hålla arbetet kring skolans värdegrund levande. Inspektörerna

bedömer att förhållande mellan elever och vuxna på skolorna i stort präglas av ömsesidig respekt och förtroende. Eleverna är frimodiga och tar gärna kontakt med de vuxna och personalen på Fågelmara skola är alltid tillgänglig för eleverna under skoldagen. Skolorna bör dock uppmärksamma och helt eliminera de kränkningar som förekommer.

Elevernas kunskapsresultat i svenska, engelska och matematik är goda. De flesta eleverna i skolår 5 uppnår eller är på god väg att uppnå målen enligt resultaten på de nationella ämnesproven. Skolornas uppföljning av elevernas kunskapsutveckling i dessa ämnen är också god. Däremot har skolorna inget system för kunskapsuppföljning i de övriga ämnena. Personalen på Jändelskolan 4–6 säger dock att de har god kunskap om elevernas utveckling främst beroende av de ständiga uppföljningar som görs framför allt i samhällsorienterande och naturorienterande ämnen. Vid samtal med lärarna på Fågelmara skola säger de att de behöver utveckla kunskapsuppföljningen i de icke behörighetsgivande ämnena. Inspektörerna bedömer att arbetet kring uppföljning och värdering av elevernas kunskapsutveckling bör utvecklas så att det omfattar samtliga ämnen. Idag följs elevernas kunskapsutveckling upp främst i svenska, engelska och matematik och i viss mån också i samhällsorienterande och naturorienterande ämnen på Jändelskolan 4–6.

Tabell 1: Nationella ämnesprov i skolår 5 läsåret 2004/2005 i procent.
(Antal elever som har uppnått målen eller på väg att nå målen)

Jändelskolan	Antal elever	Matematik			Svenska			Engelska		
		Ej uppnått målen	På väg att nå målen	Uppnått målen	Ej uppnått målen	På väg att nå målen	Uppnått målen	Ej uppnått målen	På väg att nå målen	Uppnått målen
5a	20	0	10 (2)	90 (18)	0	10 (2)	90 (18)	0	0	100
5b	13	15,4 (2)	23,1 (3)	61,5 (8)	0	46,2 (6)	53,8 (7)	15,4 (2)	7,7 (1)	76,9 (10)
5c	19	0	15,8 (3)	84,2 (16)	0	10,5 (2)	89,5 (17)	5,3 (1)	5,3 (1)	89,5 (17)

Tabell 2: Nationella ämnesprov i skolår 5 läsåret 2004/2005 i procent.
(Antal elever som har uppnått målen eller på väg att nå målen)

Fågelmara skola	Matematik			Svenska			Engelska		
Antal elever	Ej uppnått målen	På väg att nå målen	Uppnått målen	Ej uppnått målen	På väg att nå målen	Uppnått målen	Ej uppnått målen	På väg att nå målen	Uppnått målen
18	16,7 (3)	0	83,3 (15)	0	0	100	0	16,7 (3)	83,3 (15)

Sammanfattning

Inspektörerna bedömer att eleverna på Jändelskolan 4–6 och Fågelmara skola utvecklar normer, värden och förhållningssätt som ligger väl i linje med de nationella målen. Skolmiljön är i stort trygg och bemötandet mellan eleverna och mellan elever och vuxna är positivt. Skolorna bör dock analysera de mindre kränkningar som förekommer bland annat i gymnastiksalens omklädningsrum på Fågelmara skola och mellan de äldre och yngre eleverna på Jändelskolan.

Eleverna har goda kunskaper i förhållande till läroplanens och kursplanernas mål i de behörighetsgivande ämnena men skolorna bör utveckla uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsutveckling i övriga ämnen.

Bedömning av verksamheten

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet i det inre arbetet; innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen; individanpassning och stöd; utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning; kvalitetssäkring och förbättringsarbete; skolledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanen och i andra författningar för respektive skolform.

Arbetsmiljö och delaktighet

Arbetet med normer och värden har som tidigare nämnts en framträdande roll på skolorna. Båda skolorna har kamratsödjare, på Fågelmara skola ”veckans polare” och på Jändelskolan jourklasser. Jourklasserna och ”veckans polare” tar ansvar för en del av ordningen på skolan. I samtliga klasser på Jändelskolan 4–6 arbetar man med kompissamtal, värderingsövningar och med diskussioner kring skolans värdeord. Skolan genomför också ett antal temadagar som syftar till att träna hänsynstagande och samarbete. Skolan har i samarbete med eleverna tagit fram ett dokument som på ett mycket bra sätt beskriver skolans arbete med normer och värden.

Elevernas formella inflytande sker genom de elevråd och klassråd som genomförs. Elevrådet sammanträder vid ett flertal tillfällen under terminen och de flesta klasser har återkommande klassråd. Klassråden på skolorna används dock mest som förberedelse till elevrådet, säger eleverna och är inte det forum där de tillsammans med lärarna kan behandla frågor som är av gemensamt intresse för dem. Eleverna i de tidigare åren på Fågelmara skola säger att de inte har klassråd och de vet inte vad det är. Lärarna däremot säger att klassråd genomförs i alla klasser på skolan. Inspektörerna bedömer att möjligheten för eleverna att tillsammans med lärarna behandla frågor som är av gemensamt intresse för eleverna kan utvecklas och då främst i de tidigare åren på Fågelmara skola.

Eleverna deltar vid planeringar av arbetsområden, redovisningar och utvärderingar men något större inflytande över undervisningens innehåll har inte eleverna. De berättar att de får välja inom den ram som läraren bestämt men säger också att lärarna lyssnar på dem om de vill ändra på något som är bestämt. Någon större kunskap om de mål som finns för utbildningen har varken elever eller föräldrar på Fågelmara skola. Eleverna på Jändelskolan säger dock att de har kunskap om målen i svenska, engelska och matematik och i viss mån även om målen i naturorienterande och samhällsorienterande ämnen. De berättar att lärarna informerar om mål vid utvecklingssamtalen men att de inte kan koppla dessa till målen i kursplanerna. De menar att de mål som diskuteras vid utvecklingssamtal mest är elevens personliga mål. Inspektörerna bedömer att skolorna på ett bättre sätt bör konkretisera och förtydliga de mål som finns för utbildningen både för elever och för föräldrar. Eleverna har inflytande över undervisningens arbetsformer men skolan bör ge eleverna en större möjlighet till inflytande över undervisningens innehåll.

Föräldrarnas inflytande sker bland annat genom de föräldraråd som genomförs på skolorna. De intervjuade föräldrarna menar att de har goda möjligheter till inflytande och tycker att de har en bra dialog med skolledningen. Rådet diskuterar relevanta frågor och anser sig ha möjlighet att påverka. Föräldrarna får kontinuerlig information om klassens arbete genom det veckobrev som skickas hem. Skolans hemsida har också relevant och uppdaterad information. I en nyligen genomförd enkät angav 93 procent av föräldrarna att de tycker att samarbete mellan skola och hem fungerar bra. Inspektörerna bedömer att föräldrarna har god möjlighet till inflytande och en bra dialog med skolledningen. Föräldrarna uttryckte en stor nöjdhet med skolornas arbete vid de intervjuer som genomfördes.

Organisation och arbetssätt i undervisningen

Undervisningen på de båda skolorna bedrivs i huvudsak klassvis. På Jändelskolan arbetar man dock ofta med ämnesövergripande undervisning vid de temadagar som genomförs. Vid flera tillfällen under veckan delar man också in eleverna i olika mindre grupper för att få en mera individanpassad undervisning och i matematik och engelska nivågrupperar man eleverna. Vid intervju med lärarna säger dessa att de grupper som finns i matematik och engelska inte är fasta och att eleverna har möjlighet att röra sig mellan de olika grupperna. Eleverna tycker att de lär sig mycket på skolan och uppskattar att det finns alternativa arbetssätt och att de kan arbeta efter sin förmåga. På Fågelmara skola arbetar skolår 4–6 i tvärgrupper i idrott, bild, musik, slöjd samt i svenska och de samhällsorienterande ämnena. Skolornas hälsofrämjande arbete sker främst vid de friluftsdagar som genomförs och under lektionerna i idrott och hälsa. Något regelbundet hälsofrämjande arbete där eleverna har möjlighet till fysisk aktivitet och rörelse varje dag genomförs inte på skolorna. Jändelskolan har utökat antalet idrottslektioner med en lektion per vecka.

Utvärdering av lärandet

Båda skolorna använder individuella utvecklingsplaner som underlag för de utvecklingssamtal som genomförs varje termin. Planerna är framåtsyftande. Vid samtal med eleverna framkommer att de sällan är med och utvärderar sitt eget lärande men att de är med och utvärderar de mål som de har satt upp vid utvecklingssamtalen. Inspektörerna bedömer att skolorna kan utveckla elevernas utvärdering av sitt eget lärande.

Stöd

De elever som är i behov av särskilt stöd får stöd av de specialpedagoger som finns på skolorna. Stödet ges enskilt eller i grupp. Specialpedagogerna ger också viss handledning till lärarna. Åtgärdsprogram upprättas för de elever som får stöd av specialpedagogen. Vid samtal med specialpedagog och lärare på Jändelskolan 4–6 framkommer att de anser att resurserna inte är tillräckliga för att ge stöd till de elever som riskerar att inte nå målen i bland annat engelska. Stödet är heller inte tillräckligt för att ge de s.k. gråzonsbarnen det stöd de har rätt till. För de elever som riskerar att inte nå målen och som företrädesvis får sitt stöd i klassen av undervisande lärare upprättas inga åtgärdsprogram. Där- emot upprättas en individuell utvecklingsplan. Lärarna på Fågelmara skola anser att resurserna räcker för att ge de elever som är i behov av stöd det stöd de har rätt till. Inspektörerna bedömer att Jändelskolan 4–6 bör analysera stödbehovet

för de elever som är i behov av särskilt stöd och göra en bedömning om resurserna är tillräckliga. Skolan bör också se över rutinerna för upprättande av åtgärdsprogram och se till att åtgärdsprogram upprättas för alla elever som är i behov av särskilt stöd samt diskutera skillnaden mellan åtgärdsprogram och individuell utvecklingsplan.

Samverkan

Förskoleklass, grundskola och skolbarnsomsorg vid Fågelmara skola har verksamheten åtskilda i två byggnader. Detta har försvårat samverkan mellan förskoleklass, skolbarnsomsorg och skola och idag förekommer i stort sett ingen samverkan. Vid samtal med rektorn påpekar denna att samarbetet skall utökas i samråd med berörda personalgrupper. För att fullgöra skolans uppdrag att skapa möjligheter för eleverna att utvecklas både kognitivt och socialt, framförallt i de tidigare åren, krävs en nära samverkan mellan förskoleklass, skola och skolbarnsomsorg där personal med olika kompetenser samverkar. I 1994 års läroplan för det offentliga skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (Lpo 94) under 2.5 står det följande: "Samarbetsformer mellan förskoleklass, skola och fritidshem skall utvecklas för att berika varje elevs mångsidiga utveckling och lärande." Inspektörerna bedömer att Fågelmara skola bör utveckla formerna för samverkan mellan förskoleklass, skola och skolbarnsomsorg för att på ett bättre sätt kunna möta barnens olika behov av stöd och stimulans.

Kvalitetssäkring och förbättringsarbete

Skolornas kvalitetsredovisning innehåller mål, förtydligande, åtgärder, utvärdering/uppföljning, resultat och måluppfyllelse samt utveckling och uppfyller författningarnas krav. Den innehåller tre rubriker: Elevernas ansvar och inflytande, föräldrarnas ansvar och inflytande samt lärande och utveckling. Lärarna har möjlighet att ge underlag till kvalitetsredovisningen och föräldrarna är delaktiga genom de enkäter som genomförs på skolorna.

Skolledning, lokal arbetsplan och intern kommunikation

Den vikarierande rektorn är utbildad lärare och har arbetat på skolorna sedan november 2005. På grund av den korta anställningstiden har rektorn inte hunnit med att vara den pedagogiska ledare som han eftersträvar. Rektorn berättar också att det är svårt att utöva det pedagogiska ledarskapet i ett så splittrat område som han ansvarar för. Flera olika utvecklingsarbeten är dock igångsatta och rektorn berättar att nästa utvecklingsprojekt kommer att bli att utarbeta nya individuella utvecklingsplaner.

Den lokala arbetsplanen skall enligt förarbetena till läroplanen ha en bärande funktion i skolan och vara ett aktivt styrinstrument för verksamheten. I den lokala arbetsplanen skall personal och representanter för elever och föräldrar omvandla de nationellt fastställda målen till verksamhetsmål för skolan. Ansvaret för upprättandet och utvärderingen av arbetsplanen har rektorn på skolan. På Jändeskolan 4–6 och Fågelmara skola F–6 finns verksamhetsplaner och andra dokument som kan betraktas som skolornas lokala arbetsplan. Inspektörerna bedömer dock att dessa kan utvecklas.

Sammanfattning

Inspektörerna bedömer att arbetet med normer och värden är bra. Föräldrarnas delaktighet och inflytande och elevernas inflytande via klassråd och elevråd är i stort sett bra. Ett bra tematiskt arbete bedrivs på Jändelskolan vilket bland annat beskrivs i de policydokument som är framtagna. Det påbörjade utvecklingsarbetet på skolorna bedöms som positivt. Skolans arbete med att ge eleverna möjlighet till inflytande över undervisningens innehåll och arbetsformer behöver dock utvecklas så att eleverna får ett större inflytande och eleverna bör involveras i värdering av sitt eget lärande. Samverkan mellan skola, förskoleklass och skolbarnsomsorg bör utvecklas. Stöd ges inte till alla elever som är i behov av särskilt stöd och åtgärdsprogram upprättas inte för samtliga elever som riskerar att inte nå målen. Kvalitetsredovisningen uppfyller författningarnas krav. Skolornas lokala arbetsplaner kan utvecklas.

Bedömning av förutsättningarna för utbildningen

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen: tillgång till den utbildning som skall erbjudas, information om utbildning, personal samt läromedel, pedagogiska material och utrustning. Bestämmelser finns i bl.a. skollagen.

Tillgång till en likvärdig utbildning

Elevers val har som syfte att den enskilde eleven skall ha ett större inflytande på innehållet och inriktningen av sin utbildning i grundskolan. Genom att utbildningen anpassas till den enskilde elevens behov och intressen skall motivationen hos eleven och även kvaliteten i utbildningen förstärkas. Elevers val skall fördjupa och bredda elevernas kunskaper. Enligt lärarna på Jändelskolan har eleverna möjlighet att genomföra elevers val då de gjort klart de uppgifter som lärarna gett eleverna. De säger samtidigt att vid ungefär hälften av tillfällena är det lärarna som väljer vad eleverna skall arbeta med. På Fågelmara skola genomförs elevers val först i skolår 4–6. Inspektörerna bedömer att elevers val inte genomförs enligt författningarna på Jändelskolan 4–6 eftersom eleverna inte har möjlighet att göra ett medvetet val ur ett allsidigt urval av skolans ämnen. Hem- och konsumentkunskap genomförs först i skolår 6 på Fågelmara skola. Inspektörerna bedömer att detta strider mot författningarna eftersom eleverna då inte kan nå de mål som finns i ämnet för skolår 5.

Personalresurserna

Skollagen föreskriver att skolan ska använda lärare som har utbildning avsedd för den undervisning som de i huvudsak skall bedriva. Samtliga lärare på skolorna har utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver. Lärartätheten på Jändelskolan 4–6 är idag 7,7 lärare/100 elever. På Fågelmara skola F-6 är lärartätheten 8,9 lärare/100 elever. Det skall jämföras med riksgenomsnittet för samtliga huvudmän inom grundskolan som är 8,0 lärare per 100 elever.

Materiella resurser

Lokalerna är ändamålsenliga för den verksamhet som bedrivs och läromedel och datorer finns i tillräcklig omfattning. Lärarna på Fågelmara skola påpekar dock att skolan saknar grupprum.

Bibliotek

På Fågelmara skola finns ett mindre skolbibliotek. Lärarna berättar att de i stället använder folkbiblioteket och att de har utvecklat ett gott samarbete med detta. På Jändelskolan finns ett skolbibliotek som är beläget i den studiehall som skolan har.

Sammanfattning

Inspektörerna bedömer att informationen till föräldrar och elever är bra. Elevens val genomförs inte enligt författningarna. Eleverna har inte möjlighet att göra ett medvetet val ur ett allsidigt utbud av skolans ämnen. Hem- och konsumentkunskap genomförs i skolår 6 på Fågelmara skola. Detta strider mot författningarna eftersom eleverna då inte kan nå de mål som finns för skolår 5. Skolornas lokaler och läromedel är ändamålsenliga.

Datum	Ort
2006-12-07	Lund

Arne Huseby
Gösta Karlsson